

SYMFONIORKESTER- ENKÄT 2022

RAPPORT

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	3
BAKGRUND	4
Metod	4
De olika orkesterformerna i enkäten	4
Verksamhetens omfattning	5
RESULTAT	6
Rekrytering av orkestermedlemmar	6
Publikarbete	6
Samarbete med kulturskolan	7
Sponsring	7
Internkommunikation	8
Främjande och hämmande faktorer	8

SAMMANFATTNING

Detta är en sammanställning av den enkät som Sveriges Orkesterförbund skickade ut till samtliga medlemsorkestrar inom symfoni- och kamarmusikområdet i oktober 2022.

Resultatet visar att Sveriges ideella symfoni- och kammarorkestrar gör ett omfattande arbete med att producera konserter, rekrytera nya medlemmar, genomföra samarbeten med kulturskolan och andra aktörer samt gör insatser för att nå nya målgrupper av lyssnare. Nätverkande mellan orkestrar nämns som ett bra sätt att hitta lösningar på gemensamma utmaningar. Faktorer som kan verka hämmande är dock svårigheten att hitta nya musiker – särskilt de kulturskolor som inte har ett samarbete med sin orts kulturskola upplever detta. Ekonomin är en annan hämmande faktor. Sponsring upplevs för många som en svår väg att skaffa intäkter då skattereglerna inte är lika gynnsamma för kultursponsring som för idrottsdito.

BAKGRUND

Metod

Enkäten gick ut per e-post i oktober 2022 till samtliga orkestrar som anmält epostadress i SOF:s medlemsregister, femtio (50) stycken. Tjugosex (26) orkestrar besvarade enkäten, vilket ger en svarsfrekvens på 52%.

De olika orkesterformerna i enkäten

Samtliga svarande orkestrar är verksamma inom symfoni-, kammar- eller stråkorkesterområdet. I denna rapport har samtliga orkestrar, oavsett om de betraktar sig som symfoni-, kammar- eller stråkorkestrar, behandlats som en enhet, det vill säga vi har inte delat upp svaren per orkesterform utan betraktar alla svarande ensembler som en och samma grupp.

En *symfoniorkester* består av såväl stråk- och blåsinstrument som slagverk. Hur många som ingår i en symfoniorkester beror på vilken musik som spelas, men i professionella sammanhang brukar den innehålla åtminstone 60 musiker. I ideella sammanhang räknar sig även betydligt mindre ensembler som symfoniorkestrar, men åtminstone 30-40 musiker brukar behövas för att besätta alla stämmor.

En *kammarorkester* är något mindre i besättningen än symfoniorkestern och innehåller stråkinstrument samt eventuellt också blåsare, vilka dock vanligtvis är färre än i en symfoniorkester, samt slagverk.

Om endast stråkinstrument ingår kallas orkestern helt enkelt *stråkorkester*.

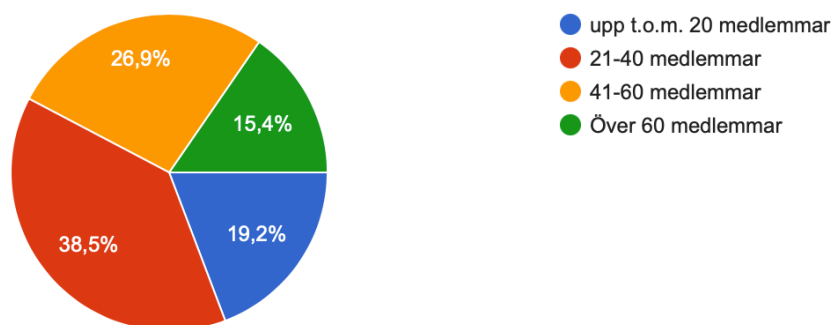

Bild 1: Antal medlemmar i orkestern

Nedanstående diagram visar storleken på de deltagande orkestrarna. Vanligast var således en ensemblestorlek på 21-40 musiker, men många orkestrar var även större eller mindre.

Verksamhetens omfattning

Mer än hälften av de svarande orkestrarna har i sin årliga verksamhet 3-4 konsertproduktioner i egen regi. De egna produktionerna ger orkestern möjlighet att sätta sin egen prägel på verksamheten, men de utgör vanligen också en stor budgetpost. Värt att notera är att en av de svarande orkestrarna inte alls har några egna produktioner utan endast uppdragsspelningar, ett fenomen som beskrivs närmare nedan.

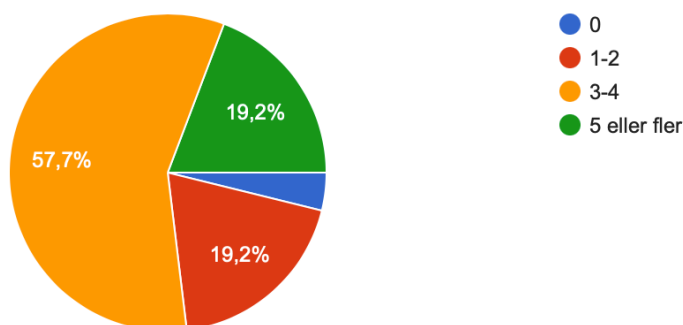

Bild 2: Antal egna produktioner per år

Utöver egna produktioner har merparten av de svarande orkestrarna någon form av uppdragsspelningar, eller köpta konserter, där en kund/finansiär betalar orkestern för att spela i ett specifikt sammanhang såsom vid en kyrklig högtid, ett företagsevent, en långlördag på stan eller vid något annat festligt tillfälle. I fritextsvaren framkommer att den vanligaste uppdragsgivaren är kyrkor. Merparten av de orkestrar som har denna typ av verksamhet har dock endast 1-2 uppdragsspelningar per år, och vissa föreningar tar endast uppdragsspelningar på förfrågan, d.v.s. söker inte aktivt efter uppdrag. En tredjedel av de svarande har inga uppdragsspelningar alls.

Bland de orkestrar som aktivt söker efter uppdrag, är den vanligaste metoden att ta kontakt med kyrkor, agenturer, företag och andra potentiella uppdragsgivare. Samarbete med kulturskolan nämns också, samt att uppdragsspelningar kan vara en del i avtalet om kommunala bidrag och sponsorpengar.

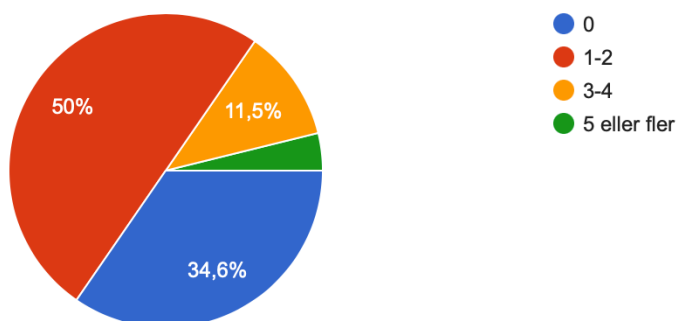

Bild 3: Antal uppdragsspelningar per år

RESULTAT

Rekrytering av orkestermedlemmar

För att hålla samtliga instrumentgrupper besatta, har orkestrarna olika strategier för rekrytering. Det vanligaste är att rekrytera ur de egna leden; personer som orkestermedlemmarna känner eller har längre bort i sina nätverk.

En annan vanlig väg är att samarbete med den musik- eller kulturskola som finns på orten, men några av orkestrarna pekar på svårigheter i samarbetet, exempelvis att det inte finns tillräckligt elevunderlag på orkesterinstrumenten eller att kulturskolan inte är intresserad av samarbete.

Ytterligare insatser för rekrytering görs via sociala medier, hemsida, annonsering, konserter och/eller läger riktade mot barn och ungdom samt samarbete med andra orkestrar och föreningar. Ett par orkestrar nämner att man i olika former av även försöker rekrytera personer som inte har så stor orkestervana sedan tidigare. En annan förening håller koll på ungdomar som återvänder till hemorten efter avslutade studier, i syfte att slussa dem tillbaka in i orkesterverksamheten igen. Sammantaget visar denna mångfald av vägar och strategier att rekryteringen står högt upp på många orkestrars agenda och kräver en ansenlig mängd arbete för att fungera.

Publikarbete

En majoritet av de svarande orkestrarna använder annonsering i lokalpress, affischer, hemsida och/eller sociala medier för att nå ut till sin publik. Andra metoder som förekommer är att nå ut via lokalradio, sälja biljetter via orkesterns vänförening (för de orkestrar som har en sådan), ha årsabonnemang, göra besök hos personalföreningar, erbjuda biljetter till företag och sponsorer samt att orkestermedlemmarna säljer biljetter i sin vänkrets. En orkester har även ett samarbete med en regional professionell kulturinstitution, som har orkesterns konserter i sin evenemangskalender.

Bland dem som gör riktade satsningar på nya målgrupper finns två huvudspår. Det ena är att rikta sig till barn och unga genom subventionerade, i vissa fall kostnadsfria, biljetter, samt att göra barn- och skolkonserter för att nå en yngre publik (och eventuellt i förlängningen fostra nya musiker till orkestern). Inom detta spår finns även samarbetskonserter med musik- och kulturskolan; antingen att ungdomarna är solister eller spelar med i orkestern på utvalda projekt. Det andra spåret är att samarbeta kring konsertprojekt med andra föreningar

och verksamheter, för att locka deras publik till den symfoniska musiken. De orkestrar som jobbar med det senare, anpassar då inte sällan temat efter den nya målgruppen genom t.ex. att välja att spela musik från andra genrer än den klassiska.

Samarbete med kulturskolan

På frågan hur samarbetet med musik- och kulturskolan fungerar, förekommer ett brett spann av svar allt ifrån "jättebra" till "obefintligt". Då frågan besvarats i fritext går det inte att dra några skarpa linjer mellan de samarbeten som fungerar och inte fungerar tillfredsställande. Dock kan sägas att merparten av orkestrarna har någon form av samarbete med musik- och kulturskolan, men ungefär en fjärdedel av dem har det inte.

Bland de svarande som anger att samarbetet fungerar bra, har några orkestrar flera lärare som på tjänstetid sitter med i orkestern och även tar dit sina äldre elever. En orkester är del i ett mentorsprogram som knyter ungdomar, ideella och professionella musiker nära varandra. Återigen andra anger att någon eller ett fåtal lärare sitter med – i något fall endast på enstaka produktioner. Att få repetera i kulturskolans lokaler nämns också som en samsarbetsform. Flera orkestrar bjuder in ungdomar som solister, orkestermusiker eller publik på utvalda konserter, men endast två orkestrar anger att samarbetet går på andra hållet, d.v.s. att vuxenorkestern deltar i kulturskolans produktioner.

Ungefär en fjärdedel av de svarande har inget eller mycket otillräckligt samarbete med sin musik- eller kulturskola. Som anledningar nämns bristande intresse från kulturskolans håll samt att musiklärarna inte får tid för samarbetet i sin tjänst och därför endast kan lägga begränsat med tid, eller ingen alls, på det. En orkester med dessa förutsättningar anger att några musiklärare trots allt medverkar sporadiskt i orkestern, men på sin fritid.

Sponsring

Hälften av de tillfrågade orkestrarna har ingen sponsring alls. Bland de orkestrar som har sponsring nämns lokala företag, som antingen kan ge pengar eller varor (exempelvis kan en blomsteraffär sponsra med tackblommor på en konsert, eller ett hotell kan sponsra med hotellrum till inresande solist). Flera orkestrar anger dock att det är svårt att skaffa sponsorer, att det blivit svårare de senaste åren samt att kulturen för en ojämn kamp mot idrotten på grund av olika skatteregler för kultur- respektive idrottssponsring. En orkester nämner att det är lättare att hitta sponsorer till de populärmusikprojekt orkestern gör, men svårare till det ordinarie klassiska konsertprogrammet.

Internkommunikation

Sms, e-post och molndelningstjänster såsom Google docs och Dropbox dominerar som interna kommunikationskanaler för orkestrarna. En förening tipsar om att göra en spellista på Spotify för att orkestern ska kunna lyssna in sig på kommande repertoar. En annan kommer inom kort att gå över till Glissandoo.com, en tjänst specifikt för administrering av ideella orkestrar och körer.

Främjande och hämmande faktorer

Då orkestrarna har möjlighet att uttrycka sig i fritext lyfter de fram ett antal faktorer som främjar respektive hämmar deras verksamhet.

På den främjande sidan nämns samarbeten, framför allt med musik- och kulturskolan men också med övrigt förenings- och näringsliv. De orkestrar som valt att bredda sin repertoar nämner detta som positivt för såväl rekrytering som publikunderlag. Att ha en kommun som förstår värdet av sin orkester nämns också som en framgångsfaktor, då detta ger möjlighet till exempelvis ändamålsenliga lokaler (till rimliga priser) samt att kulturskolelärarna kan få ha orkestertjänstgöring inbakat i sin tjänstetid. En orkester nämner sin vänförening som en stor tillgång, medan en annan får goda synergieffekter från en stipendiefond orkestern startat för att vid en stipendiekonsert kunna dela ut medel till unga solister. Sist men inte minst vill flera orkestrar mötas och nätverka för att tillsammans hitta lösningar på gemensamma problem, och ser positivt på att Sveriges Orkesterförbund tagit initiativ till att ordna en symfoniorkesterkonferens.

Bland hämmande faktorer sticker ekonomin ut som den största. Flera orkestrar nämner att de behöver ökade ekonomiska resurser för att kunna anlita musiker, dirigenter och solister och ge dem rimligt betalt. Det finns också ett samband mellan rekrytering och ekonomi – en fullbesatt orkester behöver inte ta in några betalda vikarier, medan en orkester som inte lyckas rekrytera ideella musiker till alla stämmor måste betala för att fylla vakanser, vilket kan bli mycket kostsamt. En av de svarande pekar också på problemet med att en orkester av idag måste söka finansiering från många olika källor; ett landskap som kan vara svårnavigerat.